

Kommentarer på preliminära ramar

Kommunplan med årsbudget 2024 och utblick 2025–2027
Dnr 23KS239

Kultur- och fritidsnämnden

Innehåll

Beskrivning av ärendet	4
1 Inledning	5
1.1.1 Mål	5
1.1.2 Preliminära ramar	5
1.1.3 Kultur och fritidsnämnden är påverkad av omvärld och trender	5
2 Effektiviseringar- Förutsättningar per verksamhet	7
2.1 Verksamhetsstöd	7
2.1.1 Säkerhetsläget 2023	7
2.1.2 Trygghetsanställda	8
2.2 Biblioteken	8
2.2.1 Regionalt bibliotekssamarbete	8
2.2.2 Närbiblioteken.....	8
2.2.3 Stadsbiblioteket	9
2.2.4 Agnes kulturhus	10
2.2.5 Konsumentvägledning och budget- och skuldrådgivning	10
2.3 Konserthus och symfoniorkester	10
2.3.1 Effektivisering/besparing 2024	10
2.3.2 Postpandemi	11
2.3.3 Strukturell utveckling av samarbetet mellan Gasklockorna och Konserthuset.....	11
2.3.4 Intäktsbortfall vid byggprojekt för kök och lastkaj	11
2.4 Kultur	12
2.4.1 Kulturskolan	12
2.4.2 El Sistema	12
2.4.3 Fritidsgårdarna.....	12
2.4.4 Bio 7:an.....	12
2.4.5 Offentlig konst	13
2.5 Kultur för äldre	13
2.6 Fritid	14
2.6.1 Fokus barn och unga.....	14
2.6.2 Anläggningskostnader och stöd	14
2.6.3 Friluftsliv.....	14
2.6.4 Bad	15



2.6.5 Sportoteket.....	15
3 Investeringar.....	17

Beskrivning av ärendet

Kommentarer till preliminära ramar

(Kommunplan med årsbudget 2024 och utblick 2025–2027 Dnr 23KS239)

- Kultur- och fritidsnämnden har tagit emot Kommunstyrelsens begäran om yttrande i rubricerat ärende.
- I beslutad kommunplan för innevarande år finns en utblick för de närmast kommande åren både såvitt gäller mål och ekonomiska ramar.
- Trots att de ekonomiska förutsättningarna för nämnderna i princip redan är lagda ges nämnderna en möjlighet att ytterligare utveckla och beskriva möjliga handlingsvägar för att nå en ekonomi i balans.
- Nämnden kommenterar även möjligheten att arbeta mot och nå de kommunövergripande målen, de specifika uppdragen i budget 2023 och aktiviteter i de strategiska programmen.
- Nämnderna förväntas bedriva sin verksamhet inom given budget utifrån omfördelning av ramar för 2023 samt de justeringar som är gjorda i preliminära ramar. Nämnden skall därför kommentera vilka eventuella verksamhetsförändringar som krävs utifrån ramarna samt också beskriva om det uppkommit nya förutsättningar som inte tidigare redovisats. Om det finns ändrade förutsättningar för nämnden jämfört med kommunplan 2023–2026 som påverkar verksamheten på kort eller lång sikt till exempel avseende lagstiftning, nya trender, volymer mm så ska även det belysas.
- Utifrån de ekonomiska förutsättningar som gäller innehåller de preliminära ramarna krav på kostnadsreduceringar. Den politiska majoritetens ambition är att nämnderna ska fokusera på strukturförändringar, förändrat utförande och förändringar som inte påverkar kunder och brukare. Om förändringar krävs som påverkar kunder och brukare, ska detta beskrivas. Även om och hur medarbetare påverkas.
- Nämnden kan med fördel redovisa hur aktiva åtgärder kan minska verksamhetens kostnader till bibehållen kvalitet. Nämnden ska även redovisa samverkan med andra nämnder där det finns gemensamma beroenden, och därmed ge varandra förutsättningar för sina ansvar.
- I underlaget inför yttrandet ingår innevarande års kommunplan, nämndens ekonomi och verksamhetsuppföljningar, omvärldsbevakning samt förväntad utveckling på kort och lång sikt.

1 Inledning

1.1.1 Mål

Kultur- och fritidsnämnden tillämpar ett tillitsbaserat arbetssätt och har därför beslutat att anta de fem kommunövergripande målen som nämndens egna.

1.1.2 Preliminära ramar

För Kultur- och fritidsnämndens så medför de preliminära ramarna i årsbudgeten för år 2024 stora effektiviseringskrav:

- 1% nedjusterat kommunbidrag motsvarande minus 4 000 tkr,
- sparbeting från förvaltningens plan motsvarande minus 800 tkr och
- omfördelning av kommunbidrag i ram efter beslut i KF 2023 med minus 2 000 tkr.

Sammantaget effektiviseringskrav år 2024 är 6 800 tkr.

1.1.3 Kultur och fritidsnämnden är påverkad av omvärld och trender

Gävle har växt vilket innebär fler invånare och besökare och det medför att kommunen behöver vara aktiv och attraktiv för att möta ett ökat kompetensförsörjningsbehov och därmed en ökad efterfrågan av möjligheter till en aktiv fritid. Fler kommuninvånare ökar efterfrågan av verksamheterna inom Kultur- och fritidsnämnden. Besparingar och effektiviseringar riskerar att medföra negativa konsekvenser för verksamheterna vilket därmed upplevs av kommuninvånare och besökare. Ambitionen är att arbeta med strukturer och åtgärder som blir så lite kännbara som möjligt för kommunens invånare men det finns en risk att en negativ påverkan inte går att undvika. Åtgärder som upplevs som negativa kan vara; minskat verksamhetsutbud, försämringar i service och öppettider, ekonomiskt stöd som inte längre kan erbjudas till ideella föreningar samt höjda hyror och avgifter.

Det ändrade världsläget, dels på grund av den tidigare pandemin, dels på grund av kriget i Ukraina, gör att inflationstakten går snabbare än vad som tidigare förutspåts. Detta ger ekonomiska konsekvenser främst via handel och globala råvarupriser och det innebär ökade kostnader för verksamheterna. På grund av omvärldsfaktorerna såsom ökade räntor, hög inflation samt årets avtalsrörelse blir besparingarna extra betungande för nämndens verksamheter, speciellt då nämndens verksamheter i flera år har anpassat verksamheterna utifrån beslutade effektiviseringskrav.

Pandemin som har svept över världen har förändrat förutsättningarna i grunden för all konst- och kulturverksamhet i Gävle kommun och i Sverige och efter pandemin kom en ekonomisk smäll i form av högre räntor och inflation. Kultursektorn behöver förutsättningar för att återhämta sig och starta om. Från nationellt håll påtalas vikten av satsningar på kulturlivet och att framför allt kulturaktörer som livnär sig på sin konstform har en chans att överleva. Här blir kommunens och institutionernas roll mycket viktig såväl som föreningsliv och kulturutbildningar såsom kulturskolan.

Idrottsanläggningar, närbibliotek och fritidsgårdar utgör en infrastruktur som täcker stora delar av Gävle kommun idag. Denna infrastruktur kommer utmanas av framtida effektiviseringar vilket kommer påverka tillgängligheten och delaktigheten för Gävleborna i allmänhet och barn, unga, äldre och personer med vissa funktionsvariationer i synnerhet.

Många föreningar riktade mot barn och unga i kommunen har drabbats hårt av restriktioner i samband med Covid-19, ökade elpriser och sämre ekonomi hos familjer. Flera kommuner har utökat eller omfördelat sitt budgeterade föreningsstöd för riktade insatser. Minskningar i stöd till föreningar drabbar direkt verksamhet för barn och unga.

Gävle kommun eftersträvar en jämlik tillgång och kännedom om kultur- och fritidsverksamheterna och en kartläggning har tidigare genomförts som visar att vi, bland annat, bör ha en strategi och handlingsplan för

inkluderande av personer med funktionsvariation, riktade aktiviteter för unga vuxna och gemensamt arbete kring hemmasittare.

Säkerhetsaspekter och trygghetsskapande åtgärder tar alltmer tid i anspråk av både kärnverksamhet och stödfunktioner. Nämndens omvärldsspaning visar att detta kommer att öka.

2 Effektiviseringar- Förutsättningar per verksamhet

Verksamheterna inom Kultur- och fritidsnämnden finansieras till ca 80% av kommunbidrag, 6% driftbidrag (region, stats- och interna bidrag) och till 14% av andra intäkter. Personalkostnader står för ca 40%, hyror för ca 35% och kapitaltjänst ca 5 % av de totala kostnaderna.

En generell ramanpassning på 6 800 tkr som går ut per verksamhet skulle kunna innebära en fördelning enligt tabellen nedan

Verksamhet	Kommunbidrag tkr exklusive 2023 års omfördelning med 3 500 tkr	Ramanpassning -6 800 tkr
Verksamhetsstöd	15 447	267
Bibliotek	51 066	883
Konserthus	60 434	1045
Kultur	89 071	1540
Fritid	177 407	3066
Summa:	393 424	6 800

2.1 Verksamhetsstöd

Verksamhetsstöd är Livsmiljöns operativa stöd till chefer och verksamhet.

Samverkan, strategiskt perspektiv och långsiktig hållbarhet blir än viktigare i ett växande Gävle. Då kraven på kärnverksamheten ökar, ökar även kraven inom alla funktioner (kommunikation, IT, nämnd, ekonomi, HR, juridik och övrig administration) på verksamhetsstöd för att kunna stödja verksamheterna. För att säkerställa en effektiv kärnverksamhet och att frigöra tid för chefer krävs att verksamhetsstödet har ett processorienterat arbetssätt utifrån ett helhetsperspektiv vilket genererar mer tid till våra kärnverksamheter som bygger och utvecklar Gävle.

Verksamhetsstöds budget är bunden i personal, hyra för kontorslokal samt den samlade förvaltningens IT-drift och licenskostnader och en ramanpassning skulle då innebära att verksamhetens omfattning, personellt, måste minskas och därigenom stödet till kärnverksamheten.

2.1.1 Säkerhetsläget 2023

Det säkerhetspolitiska läget har förändrats i takt med omvärldsläget. Terrorhotnivån i Sverige har höjts från en 3 till en 4 på en 5-gradig skala. Kriget i Ukraina har fortsatt global påverkan vilket kan komma att få fortsatt påverkan i kommunerna och därigenom Kultur och fritidsnämndens verksamheter och budget. Energi- och råvarupriserna är fortsatt höga samt att leveransleden i vissa avseenden är fortsatt långa. Internationell handel påverkas negativt och köpkraften blir lägre. Hushållens privatekonomi påverkas negativt av det förändrade världsläget.

EU:s medlemsstater har beslutat att den som fått uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet omfattas av lagen om mottagande av asylsökande vilket innebär anordning av boende, ekonomiskt och annat stöd, skola samt hälso- och sjukvård.

Risken för så kallade cyberangrepp har ökat. Kommunen har höjt sin IT-säkerhet genom att bland annat införa tvåfaktorsautentisering i samband med inloggning i kommunens nät. Ett fortsatt arbete med civilt försvar och kontinuitetshandling i händelse av kris pågår. För att förbereda verksamheterna inför ett krisläge eller driftstörning genomförs kvartalsvisa övningar med Länsstyrelsen, övriga sektorer och bolag i koncernen.

Sektorns säkerhetssamordnare arbetar systematiskt med sektorns säkerhet, trygghet och bevakningsfrågor. Ett arbete som ökat i omfattning efter årets inträffade våldshändelser i kommunen.

2.1.2 Trygghetsanställda

Trygghetsanställda har organisatoriskt, fram till nu, legat under Valfärd men arbetat i andra sektorer och bolag. Valfärd utreder handledarersättning och organisatorisk tillhörighet och har remitterat ett förslag som innebär att sektorer och bolag ska ta fullt arbetsgivaransvar för trygghetsanställda. Kultur-och fritidsnämnden har idag 46 trygghetsanställda i verksamheten och att ta över hela arbetsgivaransvaret för trygghetsanställda skulle innebära ett merarbete för respektive arbetsplats. Det skulle krävas en annan typ av organisation för dessa verksamheter. Både där man har en större grupp och där enskilda personer finns ute i verksamheten.

Vid arbete med trygghetsanställda förekommer personalfrågor av mer privat karaktär och mer kontakt och administrativt arbete i samverkan med exempelvis andra myndigheter. Det krävs anpassad information på arbetsplatsen där man till exempel behöver ge instruktioner genom bilder. Om arbetsgivaransvaret skulle övergå till verksamheterna finns en stor risk att trygghetsanställningar upphör då verksamheten inte kan resurssätta ett handledaransvar i sin verksamhet. Chefer och HR skulle behöva utbildning i pedagogik/handledning då kunskap om och erfarenhet av personer med funktionsvariation saknas hos många idag. För att kunna behålla samma andel trygghetsanställda som idag så kommer det att krävas mer resurser för att ge samtliga medarbetare en hållbar arbetsmiljö och förutsättningar för arbetet.

Ett övertagande av trygghetsanställda i större omfattning kräver stöd i organisationen för första linjens chefer bland annat kopplat till rehabiliteringsfrågor.

2.2 Biblioteken

Biblioteksverksamhetens viktigaste resurs är medarbetarna. Biblioteksverksamhetens budget utgörs till 80% av kostnader för personal och hyra. Alla besparingar på biblioteket slår brett mot alla invånare i Gävle kommun, men hårdast drabbar det barn och unga samt socioekonomiskt svaga invånare. Även äldre och personer med annat modersmål än svenska är en grupp som vi ser påverkas av minskade resurser i bibliotek. Dessa är grupper som såväl bibliotekslagen som Gävle kommun anger som prioriterade grupper. Folkbiblioteken ger invånarna likvärdiga förutsättningar för bildning och utbildning genom att utjämna tillgången till litteratur, kurslitteratur, datorer, studieplatser, handledning i bland annat informationssökning, e-tjänster och privatekonomi.

Folkbibliotekens utökade uppdrag som samhällsviktig verksamhet och uppdraget med att öka invånarnas digitala delaktighet, är kopplat till den nationella bibliotekstrategin, Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022–2025, som ytterligare förstärker bibliotekens viktiga roll.

2.2.1 Regionalt bibliotekssamarbete

Gävle bibliotek är den största parten i det regionala folkbibliotekssamarbetet HelGe-biblioteken. Visionen för HelGe-samarbetet är att erbjuda länets invånare en jämlik biblioteksservice med hög kvalitet oberoende av var i länet personen bor. De gemensamma kostnaderna för biblioteksdatasystem, vissa gemensamma licenser, bibliotekswebb, mediatransporter mm. fördelas ut på respektive kommun utifrån befolkningens mängd. Gävle bibliotek (Gävle kommun) ansvarar för avtal och faktureringar i HelGe-samarbetet.

2.2.2 Närbiblioteken

Det politiska uppdraget att öka tillgängligheten till närbiblioteken i Andersberg och Sätra finansieras helt med externa medel (värdeöverföringsmedel från Gavlegårdarna) och är ständigt under hot då det beviljas för ett år i taget. Dessa medel finansierar tre heltidstjänster som möjliggör en ökad uppsökande verksamhet direkt mot barn och unga, samt utökade öppettider på kvällar, helger och under sommaren. Övriga närbibliotek håller helt stängt under juli månad för att vi ska kunna klara medarbetares semesteruttag.

Biblioteken har en viktig roll inte minst i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar, där den ekonomiska utsattheten är större, utbildningsnivån är lägre och trångboddhet är vanligt. Biblioteken kan bidra till ökat läsande och utveckling av språkkunskaper, vilket skapar förutsättningar för ökad demokratisk delaktighet och större samhällsengagemang. Biblioteken bidrar därmed också till ett socialt hållbart samhälle, i enlighet med Agenda 2030. Att främja barns och ungas läsning och tillgång till språket är en viktig del i att bryta den socioekonomiska segregationen. Det förbättrar förutsättningarna för jämlika uppväxtvillkor och på längre sikt stärks demokratin, dels vad gäller tillgången till utbildning och kultur, dels

vad gäller möjligheten att ta plats i samhället och som kommuninvånare delta i det demokratiska samtalet. Närbiblioteken har i detta sammanhang en viktig roll att fylla genom att vara en plats i lokalsamhället dit alla kan komma för att ta del av både information och kulturupplevelser. Hösten 2023 görs en översyn av närbibliotekens verksamhet på uppdrag av KFN. Utredning om biblioteksverksamhetens samhällsviktiga uppdrag och ambitionsnivå. Målet är att hitta rätt ambitionsnivå och en mindre sårbar verksamhet.

Kultur- och fritidsnämnden och Utbildningsnämnden samarbetar kring de sex integrerade folk och skolbiblioteken. Lokalhyra och städkostnad delas mellan nämnderna. År 2020 omfördelades ram mellan nämnderna eftersom Kultur- och fritidsnämnden står för personalresurser, medier, system och drift.

2.2.3 Stadsbiblioteket

Det har med tiden blivit allt tydligare att det är Stadsbibliotekets medarbetare som kommer att bemanna den största delen av de publika ytorna i Agnes kulturhus, samt att avdelningen kommer att ta ett stort ansvar för drift och teknik i huset. Biblioteket utvecklar också flera helt nya verksamhetsområden som podd-studio, VR-rum och kreativ studio.

Bibliotekets verksamhet är mycket mer än det som syns i det offentliga rummet. En omfattande mediahantering sker "bakom kulisserna" för att besökarna ska kunna ta del av vårt utbud. Vårt läsfrämjande och våra uppsökande uppdrag är kärnverksamhet och bidrar till att uppnå Gävle kommuns mål: Kraftigt förbättrade resultat i våra skolor. Programverksamheten är ytterligare en viktig del i vårt kärnuppdrag som kräver resurser för att kunna genomföras.

I ett läge där hela Gävle kommun står inför besparingar är det svårt att påtala ett utökat behov. Men faktum är att för att klara Stadsbibliotekets kärnuppdrag samt sköta drift och ansvar för huset skulle ytterligare 3 tjänster behövas, vilket skulle innebära en utökad ram på 1,8 miljoner. Uppskattningsvis 1,5 tjänst till ansvar för drift av den teknik som finns i hela huset och 1,5 tjänst till att hålla huset öppet på samma nivå som idag. Det behövs också resurser till kommunikation för hela husets verksamhet, vilket behöver samordnas.

Översynen av närbibliotekens servicenivå och att förändra vissa delar kommer att vara nödvändigt, för att kunna samnyttja resurser inom biblioteksverksamheterna. Det kommer dock inte att kunna lösa alla behov.

2.2.4 Agnes kulturhus

Satsningen på Agnes kulturhus bidrar till att stärka Gävle som en stad som värdesätter kultur och bildning, vilket är särskilt viktigt i en växande stad. En stark demokrati bygger på att människor är välinformerade, engagerade och kompetenta och kan fatta välgrundade beslut.

Stadsbiblioteket utgör den största verksamheten i Agnes kulturhus och är en viktig basverksamhet i det nya huset. Erfarenheter från andra städer visar att såväl besök som utlån ökar kraftigt när satsningar på nya bibliotek och kulturhus görs. Därför är det av största vikt att det finns tillräckliga resurser för att behålla generösa öppettider och skapa ett attraktivt innehåll i det nya kulturhuset. Folkbiblioteken ger invånarna likvärdiga förutsättningar för bildning och utbildning genom att utjämna tillgången till litteratur, kurslitteratur, datorer, studieplatser, handledning i bland annat informationssökning, e-tjänster och privatekonomi.

Agnes kulturhus har betydligt större publika ytor än tidigare Stadsbibliotek vilket ställer nya krav på verksamheten att kunna upprätthålla en trygg miljö för såväl medarbetare som besökare.

I takt med ett allt oroligare samhälle där fler människor lever i utsatthet på grund av missbruk, psykisk ohälsa och annat flyttar en hel del "stök" in på biblioteket då det är ett offentligt rum som ska vara fritt och öppet för alla invånare. Det medför stora påfrestningar för medarbetare och påverkar även miljön för våra besökare. Biblioteken och kulturhuset behöver vara en trygg plats för alla, men kanske framför allt för våra barn och ungdomar. Vår bedömning idag är att det kommer att kräva större insatser av väktare och även fler personlarm, då det är flera våningar som ska bemannas.

Biblioteksavdelningen har idag kostnader på ca 400 tkr/år för larm och bevakning, vår bedömning är att den summan inte kommer att räcka till i det nya huset.

2.2.5 Konsumentvägledning och budget- och skuldrådgivning

En negativ trend som följer i pandemins spår är ökande skuldsättning framför allt bland yngre personer. Konsumentvägledningens förebyggande insatser och den kommunala budget- och skuldrådgivningen blir alltmer viktig. Här kan det även komma att bli större behov då världsläget bland annat har bidragit till kraftigt stigande priser på el och drivmedel samt ökade räntor. 72% av svenskarnas totala lån, det mesta bolån, löper ut under 2023. Fler kommer få dramatiskt mindre marginaler då hushållen är högt belånade. Fler överskuldsatta och fler i ekonomisk utsatthet ger ett ökat behov av våra verksamheter.

Konsument Gästrikland bedriver verksamhet på uppdrag av Gästrikerådet, enligt samarbetsavtal i fem kommuner. Samarbetsavtalet utgör grunden för verksamhetens omfattning och beslutas i Gästrikerådet. Samarbetsavtalet stadgar att verksamheten ska ha 7 tjänster. Avtalet kan omförhandlas eller sägas upp med 15 månaders uppsägningstid.

Konsument Gästriklands ser en ökande överskuldsättning och ett ökat inflöde av ärenden till verksamheten. Antalet ärenden till budget- och skuldrådgivningen har ökat med ca 28% under det första halvåret 2023 i jämförelse med året innan. Verksamhetens budget utgörs till 92 % av personalkostnader.

2.3 Konserthus och symfoniorkester

2.3.1 Effektivisering/besparing 2024

Varje år sedan år 2017 har de årliga effektiviseringarna/besparingarna utgjort cirka en miljon per år vilket slagit hårt mot verksamheten Konserthuset och symfoniorkester. Verksamheten har totalt effektiviserat ca 5,0 mnkr under åren 2017–2021. Åren 2022–2023 effektiviserade verksamheten ytterligare. För att Konserthuset (kongresser, möten och event) och symfoniorkestern ska kunna bedriva verksamheten strategiskt och hitta långsiktiga strukturer och samarbeten så behöver en långsiktig finansiering vara säkrad. 2023 ligger det så kallade produktionsutrymmet för avdelningen på ca 6,15 mnkr. En ytterligare effektivisering/besparing år 2024 innebär i praktiken en för verksamheten effektiv besparing om 18 % av föregående års produktionsutrymme.

Verksamheten är personalkrävande och budgeten domineras därmed av fasta kostnader för personal. Resterande del av budgeten består av fasta kostnader för lokalhyra.

Konsultutredningar från 2015 och 2020 konstaterar att Konserthuset i jämförelse med andra kommuner har

en administration som är mycket resurseffektiv i förhållande till verksamhetens omfattning.

Tidigare års effektiviseringar/besparingar har bland annat balanserats med repertoarförändringar inom begreppet bredd och mångfald, ökade intäkter och ökade bidrag från stat och region. Förändringar i verksamhetsvolym för orkester riskerar att leda till reduceringar av stats- och regionbidrag som har en direkt koppling i Uppdragsöverenskommelsen (UÖK) mellan kommun och region. År 2023 uppgår stats- och regionbidrag via samverkansmodellen till 21,346 mnkr.

Protokollsutdrag Region Gävleborg KKN 2020/241,

"Kulturrådet ökar verksamhetsbidraget till Region Gävleborg i syfte att främja ett fortsatt utbud av hög kvalitet och god tillgänglighet till musikverksamhet i hela landet som Gävle Symfoniorkester ansvarar för. Detta var tidigare ett tillfälligt bidrag som nu permanentas"

Viktigt att notera i sammanhanget är att Gävle kommuns huvudmannaskap och finansiering av symfoniorkester bygger på en tidigare skatteväxling mellan Gävle Kommun och Region Gävleborg.

En effektivisering/besparing av kommunbidraget under år 2024 skulle leda till minskad kapacitet/volym inom verksamhetens samtliga områden såsom möten/kongresser/event samt konsertverksamhet för barn, unga och vuxna. Sammantaget (med det nedan beskrivna intäktsbortfallet på grund av ombyggnation och utöver det ett effektiviseringskrav) slår minskat budgetutrymme hårt dels mot verksamheten dels det privata näringslivet i Gävle inom områdena restaurang, hotell och handel. Mötesverksamheten vid Konserthuset ger Kultur och fritidsnämnden årliga intäkter på 1–2 mnkr vilket uppskattas innebära ytterligare intäkter på cirka 12–15 mnkr till lokalt näringsliv (enligt Swedish Network of Convention Bureaus mätningar). En minskad produktion vid Konserthuset får därmed också en direkt negativ effekt för privat näringsliv.

2.3.2 Postpandemi

Pandemin skapade initialt ett uppdämt behov för såväl externa musikinhyrningar som för kongresser, möten och event. Samtidigt ser vi förändringar av beteendemönster hos kunder/besökare. Bokningsläget framledes ser ekonomiskt gynnsamt ut. Förutsättningen för att klara av bokningsläget är en oförändrad personalbudget.

2.3.3 Strukturell utveckling av samarbetet mellan Gasklockorna och Konserthuset

Avdelningarna Kultur och Konserthus och symfoniorkester har under de senaste åren arbetat gemensamt med en synkronisering av verksamheterna med fokus på kundperspektivet. Genom ökad samordning av tjänster strävar avdelningarna efter att professionalisera och höja nivån inom mötesverksamheten. Med en utvecklad arbetsmodell finns förutsättningar att locka fler kunder och besökare till Gävle och på så sätt öka omsättningen inom näringslivet (hotell, restaurang och handel). För en fortsatt progressiv utveckling krävs bibehållen personalbudget.

2.3.4 Intäktsbortfall vid byggprojekt för kök och lastkaj

Ökade intäkter är en nyckel till framtida ekonomiska grundförutsättningar. Självfinansieringsgraden kan öka genom expansion av kongresser, möten och event. För att klara nuvarande volym inom ramen för rådande livsmedelslagstiftning och samtidigt säkerställa förutsättningar för fortsatt expansion av verksamheten krävs en anpassning av nuvarande kök och lastkaj. När konserthuset byggdes 1998 dimensionerades köket för att klara enklare pauservering. Sedan dess har verksamheten expanderat kraftigt och kunderna har högt ställda förväntningar på service. En ombyggnation var planerad att genomföras 2021. På grund av komplex och utdragen projektering är byggperioden framflyttad till april-oktober 2024.

Byggperioden kommer att leda till driftsstörningar med temporära ekonomiskt negativa effekter som följd samtidigt som det möjliggör ökade intäkter från och med 2025. Mötesverksamheten har en stor ekonomisk potential i ett långsiktigt perspektiv och det av yttersta vikt att verksamheten ges möjlighet att "övervintra" under fastighetens volymanpassning inom områdena kök och lastkaj.

I dagsläget finns ingen presenterad etappindelning för byggprojektet varför det inte är möjligt att ta emot ytterligare bokningsförfrågningar under den aktuella byggperioden. Den ekonomiska konsekvensen för detta bokningsuppehåll uppskattas för närvarande till ett temporärt intäktsbortfall under 2024 på ca 1,5 mnkr.

2.4 Kultur

2.4.1 Kulturskolan

Om Kulturskolans verksamhet minskas på grund av effektiviseringar förloras ett viktigt integrationsinstrument i Gävle, såväl som en central aktör för likvärdig fritid. Återväxten till det lokala musik-, cirkus-, teaterlivet med mera urholkas. Konsekvenserna av effektiviseringar/nedskärning i den kommunala budgeten och förändringar i bidragsansökningar från Kulturrådet kommer att påverka flera delar inom Kulturskolan och innebär i slutändan att vi inte når ut med verksamheten i tänkt omfattning och således inte kan erbjuda alla barn i kommunen kulturskola på lika villkor. Kulturskolans budget består till största delen av personalkostnader, så en snabb besparing är inte möjlig.

Kulturskolans stadsdelsverksamhet, som bygger på externa bidrag, är hotad när det statliga bidraget minskar. Detta innebär att kulturskolan inte når ut med verksamheten i tänkt omfattning och således inte kan erbjuda alla barn i kommunen kulturskola på lika villkor.

2.4.2 El Sistema

Även den mycket uppskattade El Sistema-verksamheten är ännu inte permanentad utan bygger på interna och externa bidrag.

Hösten 2015 introducerade Kulturskolan i Gävle El Sistema i samarbete med Sätra rektorsområde. Sedan hösten 2019 samarbetar Kulturskolan också med Andersbergs rektorsområde. El Sistema i Gävle finns både i den obligatoriska skolan och som ett frivilligt val. Verksamheten inom ramen för El Sistema i Gävle bekostas i stort av bostadssociala medel. Om de medel som skjuts till årligen inte skulle beviljas medför detta uppskattningsvis att mer än hälften av El Sistema-verksamheten försvinner. Detta skulle innebära att tjänster för kulturpedagoger skulle behöva sägas upp från Kulturskolan och att ca 600 barn som idag endast nås av kulturverksamhet genom El Sistema skulle exkluderas från musikundervisning. Genom att säkra de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten skulle långsiktig strategisk planering och utveckling möjliggöras, kvalitet och organisation kunna förbättras. Med El Sistema-verksamhet i stadsdelarna Sätra och Andersberg når Kulturskolan barn som annars kanske inte skulle anmäla sig till Kulturskolans individuella musikundervisning. Målsättningen är att kunna erbjuda kulturpedagogisk verksamhet i miljöer där barn och unga befinner sig i vardagen. Skolans pedagoger upplever positiva effekter av El Sistema som till exempel ökad språkutveckling hos barnen, en bra lärmiljö och tryggare grupper. Verksamheten fungerar, men avsaknad av permanent budget gör att det inte finns resurser till att utveckla samarbetet och jobba med en långsiktig, gemensam planering som skulle ge mer arbetsro.

2.4.3 Fritidsgårdarna

Med den samhällsutveckling som vi ser blir den förebyggande roll som gårdarna har allt viktigare. Ett utvecklingsarbete är inlett med gårdarna och för att det ska kunna genomföras på bästa sätt behöver gårdarnas kärnverksamhet stärkas ekonomiskt.

Fritidsgårdarnas verksamhet är underfinansierad i jämförelse med likvärdiga kommuner (ca 30% lägre budget i Gävle). Ett effektiviseringskrav kan medföra att verksamhetsbidraget till fritidsgårdar minskas vilket leder till verksamhet i ett färre antal fritidsgårdar. Avyttring och minskning av fritidsgårdsverksamheten skulle slå mot framför allt utsatta barn och unga i kommunen. Vi tappar en viktig samverkanspart och det förebyggande arbete som erbjuds på gårdarna i form av öppna mötesplatser. Nämnden riskerar dessutom att stå med tomma lokaler då dessa har långvariga hyreskontrakt.

2.4.4 Bio 7:an

Inför inflytt i Agnes kulturhus behöver Bio 7:ans verksamhet stärkas med motsvarande 50% tjänst. Som verksamheten är organiserad idag bygger upplägget på att befintlig personal (som ej kommer att följa med till Agnes) kan dela sin tjänst och överlappa arbetsuppgifter med andra åtagande på Gasklockorna.

2.4.5 Offentlig konst

Under hösten 2020 och hela år 2021 genomfördes ett omfattande renoveringsprojekt kring Gävle kommuns offentliga konst. Målsättningen var att fräscha upp och omplacera verk för en bättre livsmiljö i Gävle. Arbetet var mycket lyckat och kommande år kommer flera konstverk att renoveras inom ramen för Konstcentrums budget. Under arbetet framkom två större renoveringsbehov som inte kan lösas inom budget. Det handlar om bassängerna som omgärdar Gudinna vid hyperboreiskt hav samt bassängen vid Södermalmstorg. Bägge läcker vatten och sommaren 2022 kan vi inte fylla bassängen vid Södermalmstorg på grund av detta. Extra medel bör tillföras för detta viktiga renoveringsarbete, 1 900 tkr.

Sammanfattningsvis skulle en generell besparing för nämnden svårligen kunna genomföras utan att det innebär exempelvis minskat stöd till föreningslivet och andra kulturaktörer, minskad tillgång till kulturskole- eller fritidsgårdsverksamhet och/eller minskade bidrag till föreningar.

2.5 Kultur för äldre

Genom samverkan mellan kommunens egna institutioner såsom Konstcentrum, Biblioteket och Symfoniorkestern samt externa aktörer kommer äldre att erbjudas kulturupplevelser i olika former. Det kommer dels att handla om aktiviteter som kan genomföras runtomkring i kommunen, på äldreboenden, dels digitala initiativ såsom streaming och VR-upplevelser. Arbetet sker i samverkan med sektor Vårld inom ramen för satsningen En Äldrevänlig kommun. Målet är att genom kulturella värden skapa en bättre livsmiljö för våra äldre och på det sättet bidra till ökad folkhälsa. En arbetsgrupp bestående av representanter för de olika enheterna ser till att projektet styr mot de mål som är uppsatta.

Pandemin har slagit hårt mot våra äldre och initiativ såsom Kultur för äldre bör permanentas. Initiativet nämns som ett av de mest lyckade i handlingsplanen för En Äldrevänlig kommun och är ett gott exempel på hur kulturen kan bidra till ett bättre liv när den demografiska kartan i kommunen ritas om.

2.6 Fritid

2.6.1 Fokus barn och unga

Miljöer för idrott och friluftsliv har en positiv effekt på människors fysiska och psykiska hälsa och bidrar många gånger till gemenskap med andra. Ett rikt utbud av idrotts- och friluftsmiljöer bidrar till att Gävle är en attraktiv kommun där människor vill bo.

Det är ofta i ung ålder som grunden för människors hälsa formas och vanor för en aktiv fritid skapas. Det finns särskilda grupper som behöver främjas utifrån graden av aktivitet och föreningstillhörighet. Det gäller flickor, barn och unga med funktionsnedsättningar, stillasittande unga samt barn och unga i en socioekonomiskt utsatt situation. Jämlika villkor är således eftersträvansvärt eftersom det kan ha en positiv inverkan på bland annat hälsa och välmående bland invånarna.

En ökad användning av natur- och friluftsområden, fler aktiviteter för spontan rörelse och nya utövare kommer ställa ökade krav på Gävle kommun. För att möta behovet ska kommunen erbjuda ytor för spontanidrott, spontanrörelse och egenorganiserade aktiviteter, men även ha beredskap för att förändras i takt med nya trender inom idrott och friluftsliv.

2.6.2 Anläggningskostnader och stöd

Den största delen av Fritids budget är låst i lokalyror vilket är svårt att påverka i besparing. Ett sparbetning slår därför hårt mot verksamhetens driftkostnader. Effekten blir då att vår kvalitet på underhåll, drift och tillgänglighet riskerar att försämrats och får till följd att friluftsutövare drabbas samt att föreningslivet påverkas vad gäller tillgång till lokaler men även gällande stöd, bidrag och utvecklingsmöjligheter. Minskade möjligheter för föreningslivet på grund av besparingar är olyckligt i en tid då vi ser att det är viktigare än någonsin att efter pandemin få barn och unga tillbaka i verksamhet. Många föreningar i kommunen har drabbats hårt i samband med Covid-19. En eventuell höjning av taxor skulle påverka föreningar och övriga som hyr våra lokaler negativt.

Effektiviseringskraven kommer också att vara svåra att klara utifrån inflation och rådande världsläge som lett till kraftigt ökade kostnader rent generellt och framför allt ökade el- och bränslekostnader. Kostnaden för renhållning har även den ökat kraftigt.

Fritid är i fortsatt behov av kompensation för den kostnadsökning som det innebär i och med återtagandet av Strömvallen. Strömvallen kommer delvis att driftas av föreningslivet, som åtar sig vissa arbetsuppgifter genom ett så kallat värds-kapsavtal. Investeringar, hyres- och driftkostnader kommer fortsatt att hanteras genom Fritid.

Kommunen kommer att behöva stödja föreningar inte bara ekonomiskt utan finna andra former av samverkan för att bibehålla och öka barn och ungas idrottande och aktiva fritid. Erbjudna föreningar en god tillgång och status på idrottsanläggningar för organiserad och spontan idrott är ett sätt att stödja och en förutsättning för utvecklingen av idrottsverksamheter i Gävle kommun. Det finns stora behov av investeringar bland annat kopplat till ridsport, gymnastik och simning. På Lerviks ridsportsanläggning behöver en beredning startas upp för att utreda teknisk status på stallet. Anläggningen är i behov av genomgående rust. Det finns också ett behov av en ny gymnastikanläggning i kommunen. En pågående beredning kartlägger behovet från de olika verksamheterna som ett nytt Gymnastikens Hus ska inrymma. På Fjärran Höjderbadet finns en tydlig efterfrågan från både föreningslivet och allmänheten att skapa mer yta för motions- och träningssimning. En utbyggnad skapar också bättre förutsättningar för skolan att klara av att uppfylla läroplanens mål om simundervisning. Kostnaden för utbyggnad av Fjärran Höjder uppgår enligt tidigare beredning till ca 300 mkr.

2.6.3 Friluftsliv

Friluftslivet blir allt viktigare att bevara och utveckla i samband med att Gävle kommun växer. Tillgången till friluftsliv är av stor betydelse både för den enskilda människan och för samhället i stort. Genom att vistas i naturmiljöer skapas ett ökat intresse för natur och friluftsliv samt ett ökat engagemang och förståelse för miljöfrågor. Naturen har också en positiv effekt på människors fysiska och psykiska hälsa och bidrar många gånger till social gemenskap. Friluftslivet är jämlikt på så sätt att friluftsområden och aktiviteter är

kostnadsfria och tillgängliga året om.

Trenden visar på att intresset för friluftsliv har ökat under de senaste åren och under pandemiåren har besöksantalet ökat markant. När nya friluftsutövare har tagit tillgängliga, tillrättalagda och välkända områden i anspråk så har de mer vana friluftsutövarna sökt sig vidare till platser som är mer perifera och mindre tillrättalagda. Aktiviteter så som vandring, paddling, cykling, sportfiske, skidåkning, ridning, forsränning och jakt växer stadigt i Sveriges men även nya aktiviteter som exempelvis friluftsinfluenser och att fota i naturen har tillkommit som en populär fritidssysselsättning under de senaste åren. Fritidsfiske är också en trend som fortsätter att öka i popularitet och är idag en av de vanligaste fritidsaktiviteterna i Sverige med över en miljon utövare.

När friluftsutövarna blir allt fler ställs högre krav på infrastruktur i form av vandrings- och cykelleder, paddlings- och farleder, bryggor och allmänna friluftsanordningar. Kommunen behöver därför vara lyhörd för att kunna möta ett friluftsliv som kan komma att förändras. De kommunala tillrättalagda anläggningarna ska vara av god status och sträva efter att vara användbara och tillgängliga. De kommunala naturreservaten runt om i Gävle kommun utgör en viktig funktion för Gävles friluftsliv. Hemlingby friluftsområde och Sätmaskogens naturreservat utgör två strategiskt viktiga friluftsområden för staden. Här finns möjligheter att utveckla områdena ytterligare till förmån för friluftslivet. För många Gävlebor är det i dessa områden de har sin första kontakt med djur, natur och friluftsliv.

Vid Gävles kust är många områden av stor betydelse för den fortsatta utvecklingen av kustnära turism och friluftsliv. För att göra kusten mer tillgänglig behövs en fortsatt utveckling av bland annat fler natur- och gästhamnar, friluftsanordningar så som vindskydd, eldstäder och toaletter, fler småbåtsleder inom skärgården och en utökad infrastruktur för turbåtar. Även andra målpunkter så som vandrings- och cykelleder, rast- och badplatser är viktiga att utveckla för att bidra till en mer lättillgänglig kust.

Marknadsföring och kommunikation om friluftslivet är viktiga delar för att främja en aktiv fritid och för att få fler att hitta ut. För att nå ut med information till så väl Gävlebor som besökare är kommunens hemsidor, Naturkartan Gästrikland, sociala medier och övriga marknadsföringsinsatser viktiga kanaler att arbeta med. Det är också av stor betydelse att arbeta med den fysiska informationen i form av informationsskyltar, vägvisningsskyltar och kartor.

2.6.4 Bad

Gävle är en stad som växer, det finns ett tydligt ökat behov när det gäller simbassänger för skolans simundervisning och för föreningslivets tränings- och tävlingsverksamhet såväl som för övriga kommuninnevanans behov och önskemål. Idag är antalet simbassänger få i förhållande till Gävles storlek. För att kunna möta föreningslivets tränings- och tävlingsverksamhet behövs mer bassängyta men även rätt storlek på bassäng för att uppfylla simidrottens regelverk.

2.6.5 Sportoteket

Våren 2022 färdigställdes utredningen "Tillgängliggöra utlåning av sport- och friluftsutrustning i Gävle kommun". Utredningens syfte var att i samverkan med andra aktörer utreda hur möjligheterna att få låna sport- och friluftsutrustning på fler platser och under fler tider ska åstadkommas. Utredningen fokuserade också på hur en hållbar utveckling av nuvarande verksamhet skulle kunna se ut.

Grundstenarna i utredningen är närhet, tillgänglighet och användbarhet med långsiktigt hållbara drift- och samverkansformer. I utredningen identifierades en rad utvecklingspunkter som ledde till ett förslag att utveckla verksamheten i tre steg.

Ett första steg handlar om att etablera en strategisk, hållbar och anpassad lokal för verksamhetens ändamål. Ett andra steg belyser hur konceptet för utlåning av sport- och friluftsutrustning kan utvecklas och användas. Ett sista och tredje steg handlar om att utreda var behovet av eventuella mindre filialer och mobil verksamhet finns och efterfrågas.

Under 2023 har ett nytt uppdrag kopplat mot Sportoteket antagits. Uppdraget syftar till att utöka konceptet för gratis utlåning av sport- och friluftsutrustning och att verksamheten i större utsträckning ska möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att få en mer givande fritid. Gratis utlåning av sport- och friluftsutrustning är viktigt för en jämlik fritid och främjar rörelse för barn och unga.



Sportotekets mobila verksamhet har under 2023 fått en tydligare riktning. Sportoteket medverkar i ökad utsträckning vid olika evenemang. Fokus för en anpassad lokal ligger fortsatt på Nynäs eller Fjärran Höjderbadet med option att välja en annan lokal om förutsättningarna i Gavlefastigheters utbud förändras till verksamhetens fördel. I takt med att sportoteksverksamheten utvecklas ökar också behovet av resurser.

3 Investeringar

Kultur och fritidsnämndens investeringsbudget är viktig att realisera eftersom den innehåller investeringar som bidrar till att tillgängliggöra lokaler och möjliggöra ökade intäkter.

Investeringsbudget år 2024–2027 enligt tidigare inlämnat underlag inför beslut i Kommunfullmäktige i juni.

- År 2024 65 600 Tkr
- År 2025 29 800 Tkr
- År 2026 14 700 Tkr
- År 2027 10 700 Tkr

Kultur- och fritidsnämnden

Eva Jackson
Sektorchef

Magdalena Aflarenko
Ekonomistrateg

Bilagor

Bilaga 1: Kommunplan med årsbudget 2023 och utblick 2024–2027